

Póst- og fjarskiptastofnun
Hrafnkell V. Gíslason, forstjóri
Suðurlandsbraut 4
108 Reykjavík

THE ICELANDIC
ASSOCIATION
OF THE DEAF

Reykjavík, 30. ágúst 2016

ÞVERHOLTÍ 14
105 REYKJAVÍK
ICELAND
deaf@deaf.is
www.deaf.is

Efni: Umsókn um fjarskiptaþjónustu vegna heyrnarlausra

Með vísan til VI. kafla laga nr. 81/2003 um fjarskipti sækir Félag heyrnarlausra hér með um fjarskiptaþjónustu vegna heyrnarlausra. Um er að ræða myndsímatúlkun sem veitt væri frá klukkan 7:30 til 16:30 alla virka daga. Vísað er til hjálagðrar kostnaðaráætlunar Samskiptamiðstöðvar heyrnarlausra sem hefur veitt myndsímatúlkun allt frá árinu 2009. Hefur sú þjónusta verið greidd af fjárveitingu sem mennta- og menningarmálaráðuneytið hefur lagt fram til endurgjaldslausrar túlkþjónustu í daglegu lífi.

Á meðan Landsíminn starfaði var rekinn á þeirra vegum textasímamiðstöð sem sá um fjarskiptaþjónustu vegna heyrnarlausra. Síminn tók við starfsemi textasímamiðstöðvar þegar Landsíminn var seldur en hætti að veita textasímaþjónustu um mitt ár 2012. Frá þeim tíma hafa fjarskiptafyrirtæki ekki veitt sérstaka fjarskiptaþjónustu vegna heyrnarlausra. Textasímaþjónusta fólst í því að heyrnarlaus gat hringt í gegnum textasíma í textasímamiðstöð sem var milliliður í samskiptum heyrnarlausra og heyrandi. Byggðu þau samskipti alfarið á íslensku, þ.e. heyrnarlaus skrifaði texta í sérstakan textasíma sem starfsmaður Símans las upp fyrir þriðja aðila (heyrandi). Þetta fyrirkomulag nýttist heyrnarlausum með takmörkuðum hætti þar sem samskiptin voru á ritaðri íslensku, en íslenskt táknmál er fyrsta mál heyrnarlausra. Einnig eiga margir heyrnarlausir erfitt með að tjá sig á skrifaðri íslensku, sér í lagi þeir sem ólustu upp þegar svokallaðri talmálsstefnu var fylgt í kennslu heyrnarlausra, sbr. skýrslu Vistheimilaneftndar frá árinu 2009.

Á árinu 2009 hófust tilraunir með myndsímatúlkun hjá Samskiptamiðstöð heyrnarlausra. Myndsímatúlkun fer þannig fram að heyrnarlaus hringir í gegnum skype í myndsímatúlk sem hringir áfram í þann sem heyrnarlaus ætlar að tala við og táknmálstúlkur samskiptin milli heyrnarlausra og aðilans (heyrandi). Með þessum hætti geta heyrnarlausir átt óhindruð samskipti við t.d. heilbrigðisstarfsmenn og ýmsa þjónustuaðila á íslensku táknmáli. Kostnaður vegna þjónustunnar hefur fram til þessa verið tekin af fjármagni sem mennta- og menningarmálaráðuneytið leggur fram til endurgjaldslausrar túlkþjónustu í daglegu lífi og haft þau áhrif að féð sem ætlað er í þá túlkþjónustu dugir ekki út árið.

Í janúar árið 2010 var farið að veita myndsímatúlkun reglulega og frá þeim tíma hefur eftirspurn aukist verulega. Í dag er veitt myndsímatúlkun að jafnaði í 26 klst. á viku. (sjá fylgiskjal). Sá tímafjöldi er að mati Félags heyrnarlausra ekki fullnægjandi. Hafa félaginu borist fjöldi ábendinga félagsmanna um að biðtími eftir myndsímatúlkun sé óásættanlegur og opnunartími of takmarkaður. Miðað við opnunartíma í dag geta t.d. heyrnarlausir ekki tilkynnt um forföll í vinnu eða barna sinna í skóla með nægum fyrirvara.

Íslenskt táknmál
þú hefur það í hendi þér

Félag heyrnarlausra telur að skýra megi aukna eftirspurn eftir myndsímatúlkum m.a. með breyttu fyrirkomulagi á þjónustu. Þjónusta í gegnum síma hefur vaxið með tilkomu þjónustuvera hjá opinberum aðilum sem og einkaðilum. Sem dæmi má nefna þjónustu sveitarfélaga, Tryggingastofnun, Vinnumálastofnun og fjármálafyrirtæki eins og bankar og tryggingafélög. Þá fer svo til öll tímabókun hjá heilbrigðisstofnunum og sjúkrahúsum í gegnum síma. Myndsímatúlkun er því forsenda þess að heyrnarlausir hafi aðgang að velferðarþjónustu og ýmsri lögbundinni þjónustu sem einkaðilar veita. Myndsímatúlkun hefur mikilvæga þýðingu fyrir þátttöku heyrnarlausra í atvinnulífinu og er einnig forsenda þess að þeir geti sinnt hlutverki sínu sem t.d. foreldrar.

Eins og framar greinir hefur kostnaður vegna myndsímatúlkunar verið greiddur af fjármagni sem ætlað er til endurgjaldslausrar túlkabjónustu. Félag heyrnarlausra lítur svo á að sú þjónusta sem hér er um að ræða, myndsímatúlkun, falli undir alþjónustu. Í 3. mgr. 19. gr. laga nr. 81/2003 segir að til alþjónustu teljist m.a. talsímaþjónusta, handvirk þjónusta og þjónusta við öryrkja eða notendur með sérstakar þjóðfélagsþarfir og gagnaflutningsþjónusta með 128 Kb/s flutningsgetu. Hugtakið alþjónusta er nánar skýrt í 6. tölul. 1. mgr. 3. gr. laganna en þar segir um alþjónustu: „Afmargaðir þættir fjarskipta af tilteknum lágmarksgæðum sem boðnir eru öllum notendum á viðráðanlegu verði, óháð landfræðilegri staðsetningu þeirra.“ Í reglugerð nr. 1356/2007 um alþjónustu á sviði fjarskipta er í 4. gr. taldar upp tegundir alþjónustu. Samkvæmt 3. tölul. 4. gr. telst þjónusta við öryrkja eða notendur með sérstakar þjóðfélagsþarfir undir alþjónustu.

Félag heyrnarlausra vekur jafnframt athygli á ákvæðum laga nr. 61/2011 um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls en í 1. mgr. 3. gr. laganna segir að íslenskt táknmál sé fyrsta mál þeirra sem þurfa að reiða sig á það til tjáningar og samskipta og barna þeirra. Í 1. málsl. 1. mgr. 13. gr. segir: „Ríki og sveitarfélög skulu tryggja að allir sem þess þurfa eigi kost á þjónustu á íslensku táknmáli.“ Jafnframt segir í 2. mgr. 13. gr. að íslenskt táknmál sé jafnréttihátt íslensku sem tjáningarform í samskiptum manna í milli og er óheimilt að mismuna mönnum eftir því hvort málið þeir nota.

Einnig má nefna að á Norðurlöndum eru reknar símatúlkamiðstöðvar t.d. í Svíþjóð (s. formedlingstjásterna) sem veitir myndsímatúlkun. Er sú starfsemi fjármögnuð af Post- och telestyrelsen (PTS) í Svíþjóð. (sjá SOU 2011:83).

Að framansögðu lítur Félag heyrnarlausra svo á að sú þjónusta sem Samskiptamiðstöð heyrnarlausra hefur veitt á undanförnum árum í formi myndsímatúlkunar falli undir alþjónustu, sbr. lög nr. 81/2003 og að fjármagna eigi þá þjónustu í samræmi við ákvæði þeirra laga. Félagið fer því fram á að fjarskiptafyrirtæki veiti ofangreinda þjónustu eða fái einhvern annan aðila til að veita hana, t.d. Samskiptamiðstöð heyrnarlausra sem er eina stofnun landsins sem starfar á grundvelli íslensks táknmáls og hefur yfir að ráða þekkingu til að veita myndsímatúlkun.

Samkvæmt hjálagðri kostnaðaráætlun Samskiptamiðstöðvar er áætlaður árlegur kostnaður við rekstur myndsímatúlkunar, miðað við 55 klst. á viku, tæplega 14,5 milljónir.

Virðingarfyllst,
f.h. Félags heyrnarlausra

Heiðdís D. Eiríksd
Heiðdís Dögg Eiríksdóttir
formaður